

UZASADNIENIE

Rozporządzenie stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 22 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.). Od dnia 6 września 2004 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 2 września 2004 r. w sprawie organizacji kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą (Dz. U. Nr 194, poz. 1986).

W związku z dużą dynamiką procesów migracyjnych konieczne stało się wydanie nowego rozporządzenia uwzględniającego nową sytuację oraz postulaty zainteresowanych rodziców. Zmiany zachodzące w sposobie nauczania dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą uwzględniają fakt, że dzieci te zwykle realizują obowiązek szkolny w szkołach państw, na obszarze których mieszkają. Projekt rozporządzenia wprowadza również możliwość realizowania obowiązku szkolnego poza szkołą (nauczanie domowe) lub możliwość kształcenia na odległość realizowanego przez Zespół Szkół dla Dzieci Obywateli Polskich Czasowo Przebywających za Granicą z siedzibą w Warszawie, zwany dalej „Zespołem”. Zawarte w nim rozwiązania poprawiają efektywność wykorzystania środków przeznaczonych na kształcenie dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą, ułatwiają integrację dzieci ze środowiskiem lokalnym oraz wprowadzają usprawnienia i oszczędności w funkcjonowaniu szkół, zespołów szkół i szkolnych punktów konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej, zwanych dalej „punktami”. Dla uwzględnienia specyfiki kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą, zgodnie z art. 22 ust. 1a ustawy o systemie oświaty, wyłączone stosowanie niektórych przepisów ustawy, ze względu na szczególne warunki funkcjonowania szkół.

W § 1 projektu rozporządzenia rozróżnia się dwa rodzaje nauczania za granicą. Szkoły przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej, będą umożliwiały dzieciom obywateli polskich czasowo przebywających za granicą spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki w zakresie szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum ogólnokształcącego, zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego. Natomiast szkolne punkty konsultacyjne przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej będą umożliwiały dzieciom obywateli polskich czasowo przebywających za granicą, uczęszczającym do szkół innego kraju, uzupełnianie wykształcenia w zakresie szkoły podstawowej, gimnazjum i liceum ogólnokształcącego zgodnie z ramami programowymi kształcenia uzupełniającego dla punktów i planami nauczania określonymi w załącznikach do projektu rozporządzenia. Dotychczas obowiązujące przepisy nie wprowadzały tak jasnego rozróżnienia.

Zadania związane z organizacją kształcenia dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą koordynuje Zespół Szkół dla Dzieci Obywateli Polskich Czasowo Przebywających za Granicą będący jednostką budżetową finansowaną z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do sprawy oświaty i wychowania.

W § 3 projektu określono organizację roku szkolnego. Ze względu na specyfikę pracy Zespołu Szkół dla Dzieci Obywateli Polskich Czasowo Przebywających za Granicą, w organizacji pracy Zespołu nie przewidziano ferii szkolnych. Rozwiązanie takie jest celowe ze względu na fakt, że Zespół nie prowadzi nauczania w trybie stacjonarnym, oraz pozwoli na sprawniejsze wykonywanie zadań przez Zespół i koordynację kształcenia dzieci obywateli polskich w wielu państwach. Natomiast w szkołach i punktach organizacja roku szkolnego określana będzie przez dyrektora Zespołu na wniosek dyrektora szkoły lub kierownika punktu. Rozwiązanie to pozwala na synchronizację pracy szkół i punktów z systemem oświaty państwa, w którym mają siedzibę. Organizacja roku szkolnego w państwach, w których mają siedziby szkoły i punkty, przewiduje przerwy świąteczne i ferie rozpoczynające się w różnych okresach roku i o różnym wymiarze.

W § 4 określono sposoby spełniania obowiązku szkolnego przez dzieci obywateli polskich. Formą podstawową spełniania tego obowiązku jest uczęszczanie do szkoły działającej w systemie oświaty innego kraju. Rozwiązanie takie ułatwia integrację dzieci obywateli polskich czasowo przebywających za granicą ze środowiskiem lokalnym. Rozporządzenie przewiduje również inne formy spełniania tego obowiązku. Są nimi: uczęszczanie do szkół europejskich, nauczanie domowe lub kształcenie na odległość organizowane przez Zespół albo uczęszczanie do szkoły, której działalność koordynuje Zespół.

W § 6 i 7 unormowano procedurę tworzenia szkół i punktów. Szkoła i punkt mogą zostać założone, przekształcone lub zlikwidowane przez ministra z własnej inicjatywy lub na wniosek dyrektora Zespołu zaopiniowany przez kierownika przedstawicielstwa dyplomatycznego, urzędu konsularnego lub przedstawicielstwa wojskowego Rzeczypospolitej Polskiej. W porównaniu z dotychczas obowiązującymi przepisami wspomniany wniosek i opinia nie są obligatoryjne. Zgodnie z § 7 punkt może zostać utworzony, jeżeli zgłoszono do niego przynajmniej 30 uczniów.

W § 8 projektu określono zadania szkół i punktów. Szkoły są obowiązane realizować ramowy plan nauczania i program nauczania uwzględniający podstawę programową kształcenia ogólnego oraz prowadzić zajęcia przez pięć dni w tygodniu. Z kolei punkty realizują uzupełniający plan nauczania i ramy programowe kształcenia uzupełniającego dla szkolnych punktów konsultacyjnych, stanowiące załączniki do projektu.

W § 9 wskazano przepisy ustawy z dnia 7 września 1991 r., o systemie oświaty, których stosowanie, zgodnie z art. 22 ust. 1a tej ustawy, zostało wyłączone. Do uczniów szkół i punktów nie będzie miał zastosowania przepis uniemożliwiający skreślenie ucznia z listy uczniów, jeżeli jest on objęty obowiązkiem szkolnym. Na mocy tej regulacji wyłączono stosowanie przepisów określających, jakim wymogom powinien odpowiadać statut szkoły lub punktu. Rok szkolny nie musi rozpoczynać się w dniu 1 września, a kończyć 31 sierpnia. Wyłączenia stosowania ustawy wynikają ze szczególnych warunków funkcjonowania tych szkół i punktów.

W § 10 projektu określono sposób prowadzenia kształcenia na odległość. Kształcenie takie może być prowadzone przez Zespół w zakresie: realizacji ramowego planu nauczania albo uzupełniającego planu nauczania. Prace kontrolne oceniane będą przez nauczycieli zatrudnionych w Zespole, a do egzaminu kwalifikacyjnego dopuszczeni zostaną uczniowie, którzy uzyskali ze wszystkich zajęć obowiązkowych ocenę nie niższą niż dopuszczającą.

W § 11 określono minimalną liczebność klasy na poziomie 7 uczniów. Jeżeli klasa liczy mniej uczniów, zajęcia będą prowadzone w grupach międzyklasowych, chyba, że dyrektor Zespołu wyrazi zgodę na prowadzenie obowiązkowych zajęć edukacyjnych w klasie liczącej mniej niż 7 uczniów.

Zgodnie z § 12 projektu rozporządzenia nie przewidziano organizowania oddziałów przedszkolnych w szkołach i punktach.

W § 13 przewidziano możliwość wydawania uczniom i absolwentom szkół i punktów pisemnych informacji o systemie szkolnym w państwie pobytu, w którym realizowali obowiązek szkolny lub obowiązek nauki, oraz o zakresie zajęć. Informacja będzie wydawana zgodnie ze wzorem stanowiącym załącznik nr 3 do projektu. Rozwiązanie to ma za zadanie ułatwienie powrotu ucznia do polskiego systemu oświaty.

W § 15 rozporządzenia określono kompetencje dyrektora Zespołu w odniesieniu do szkół i punktów. Przepisy te nie odbiegają od przepisów dotychczas obowiązujących i przewidują sprawowanie nadzoru pedagogicznego w stosunku do dyrektorów szkół i kierowników punktów oraz nadzoru nad działalnością szkół i punktów w zakresie spraw finansowych i administracyjnych we współpracy z kierownikami przedstawicielstw dyplomatycznych, urzędów konsularnych lub przedstawicielstw wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej. Nowym rozwiązaniem jest określenie zasad nadzoru pedagogicznego nad nauczycielami w sekcjach polskich funkcjonujących w szkołach działających w systemach oświaty innych krajów. Nadzór ten jest sprawowany przez dyrektora Zespołu, z wyjątkiem przypadku, kiedy jednemu z nauczycieli powierzono stanowisko koordynatora.

W § 17 projektu rozporządzenia uregulowano tryb powierzania stanowisk dyrektorów szkół oraz kierowników punktów oraz odwoływania z nich. Kompetencję do powierzania tych stanowisk oraz do odwołania z nich posiada minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.

W § 18 określono, że kwalifikacje, jakie są wymagane od dyrektorów szkół i kierowników punktów są określone w przepisach rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 października 2009 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora oraz inne stanowisko kierownicze w poszczególnych typach publicznych szkół i rodzajach publicznych placówek (Dz. U. Nr 184, poz. 1436). W związku z podnoszeniem jakości nauczania w szkołach i punktach planowana jest nowelizacja tego rozporządzenia.

W § 20 projektu rozporządzenia określono podmiot właściwy do zatrudniania nauczycieli w szkołach i punktach oraz delegowania nauczycieli do szkół w systemach oświatowych innych państw na zaproszenie instytucji oświatowych obcego państwa lub w wyniku porozumień, a także wymagania, jakie powinni spełniać nauczyciele delegowani do tych szkół oraz nauczyciele pracujący w szkołach i szkolnych punktach. Nauczyciele są zatrudniani i delegowani do pracy w systemach oświatowych innych państw, szkołach i punktach przez dyrektora Zespołu. Takie uregulowanie oznacza, że w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.) pracodawcą tych nauczycieli będzie Zespół.

Projekt wprowadza nowe stanowisko koordynatora nauczycieli w szkołach w systemach oświatowych innych państw. Utworzenie takiego stanowiska nie jest obligatoryjne. Koordynatorem będzie mogła zostać osoba posiadająca kwalifikacje wymagane dla dyrektora szkoły. Do zadań koordynatora będzie należeć

sprawowanie nadzoru pedagogicznego. Rozwiązanie takie pozwoli na odciążenie dyrektora Zespołu, na którym ciąży obowiązek sprawowania nadzoru pedagogicznego nad nauczycielami delegowanymi do pracy w systemach oświatowych innych państw.

W § 20 projektu określono również, że nauczyciele zatrudnieni w systemach oświatowych innych państw, w szkołach i punktach obowiązani są spełniać wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli nieposiadających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 50, poz. 400). Ze względu na potrzebę poprawy jakości kształcenia w szkołach i punktach, wymagania te w stosunku do obowiązującego stanu prawnego zostaną podniesione, co pociągnie za sobą konieczność nowelizacji tego rozporządzenia.

W § 24 projektu rozporządzenia określono zasady kierowania lub delegowania nauczycieli do szkół europejskich oraz wymagania, jakie powinni spełniać nauczyciele ubiegający się o skierowanie lub delegowanie do tych szkół. Nauczyciele są kierowani lub delegowani do tych szkół przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, po przeprowadzeniu konkursu. Konkurs przeprowadzany jest przez komisję powoływaną przez ministra w skład której wchodzi przynajmniej jeden wizytator szkół europejskich. Nauczycielami szkół europejskich mogą zostać nauczyciele dyplomowani, którzy, w zależności od lokalizacji szkoły, posiadają biegłą znajomość języka francuskiego, angielskiego lub niemieckiego w przypadku, gdy będą nauczać wyłącznie w języku polskim. Jeżeli nauczanie będzie odbywało się w grupach mieszanych językowo, nauczyciel powinien legitymować się biegłą znajomością dwóch spośród trzech wymienionych powyżej języków. W porównaniu z dotychczas obowiązującymi przepisami podniesiono, zgodnie z wymogami Konwencji o Statucie Szkół Europejskich (Dz. U. z 2005 r. Nr 3, poz. 10), wymagania językowe wobec nauczycieli nauczających w grupach mieszanych językowo.

Nauczyciele szkół europejskich oraz wizytatorzy szkół europejskich, w związku z przekazaniem zadań związanych z nauczaniem Polaków za granicą i Polonii jednemu podmiotowi, będą zatrudniani w Zespole.

Projekt rozporządzenia przewiduje, że w kształcenie zakresie uzupełniających programów nauczania będzie prowadzone:

- od roku szkolnego 2010/2011 w klasach I i IV szkoły podstawowej oraz w klasach I gimnazjum i klasach I liceum
- od roku szkolnego 2011/2012 w klasach I i II oraz IV i V szkoły podstawowej oraz w klasach I i II gimnazjum i klasach I liceum
- od roku szkolnego 2012/2013 we wszystkich klasach szkół podstawowych, gimnazjum i klasach I liceum,

co pozwoli na stopniowe dostosowanie kolejnych cykli kształcenia do pracy zgodnie z ramami programowymi kształcenia uzupełniającego stanowiącymi załącznik nr 1 do niniejszego rozporządzenia.

W § 28 ust. 3 wprowadzono przepis przejściowy zobowiązujący punkty do spełnienia wymagań wynikających z rozporządzenia w terminie do dnia 31 sierpnia 2011 r.

Oznacza to, że od 1 września 2011 r. nauczanie na odległość prowadzone będzie wyłącznie przez Zespół.

Projektowane rozporządzenie nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.) i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu tego rozporządzenia

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.), projekt rozporządzenia został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej.